

Böjt 1. vasárnapja

► Mt 4,1–11

Jézus megkísértése

A vasárnap jellege

Böjtelő vasárnapjai után következik a nagyböjti időszak (katolikus szóhasználat), latin elnevezéssel élve a *quadragesima*, a liturgikus év negyvennapos húsvét előtti böjtje. Hamvazószerdától nagyszombatig tartó időszak, mivel az egyház nem tekinti böjti napnak a vasárnapokat. A böjtre vonatkozóan Jézus a Hegyi beszédben ad tanítást (Mt 6,16–18).

Nagyböjt első vasárnapjának neve *Invocavit* (egyházunk *Agendájában Invocavit* alakban szerepel). *Invocabit me et ego exaudiam eum... – „Segítségül hív engem, ezért meghallgatom őt...”* (Károli-ford.) A vasárnapi textust megerősíti a 91. zsoltár bátorítása, amely a templom pitvarán át a terhekkel érkező zarándok számára mondott papi imádság és áldás lehetett. A templomban menedéket keresőnek Isten szava a vigasz. Meghallgatásra talál a zarándok. Jézus megkísértésének

történetében újra hallunk idézni a 91. zsoltárból a sátán „átiratában”.

Jézus egész földi útja, különösen a Golgota felé közeledve építi a bizalmat bennünk Istenünk iránt, hogy atyai szeretettel vigyázza életünket. Jézus megkísértésének története a hit küzdelmére, kísértéseink fölismerésére és legyőzhetőségére hívja fel figyelmünket.

Amit a textusról tudni kell

A textus helye közvetlenül Jézus megkeresztelése után található a három evangéliumban. Miután Jézus megkeresztelkedett Keresztelő János által a Jordánban, visszavonult a pusztába, ahol negyven napon át böjtölt (Mt 4,1–11; Mk 1,12kk; Lk 4,1–13). Márk csak említést tesz a kísértésről, Máté és Lukács Jézus mindhárom kísértését megemlíti, de Máté a második helyen lévő kí-

sértést a harmadik helyre teszi, mert Jézust királyi messiásként akarja bemutatni, és az erre utaló kísértést ezért helyezi a harmadik helyre (PRÓHLE 1991, 80–84. o.).

A hagyomány a Tábor hegyére vagy Jerikótól északnyugatra található Dzsebel Karantálra (Nagyböjt-hegy) helyezi az eseményt (HAAG 1989, Jézus megkísértése¹).

„Akkor elvitte Jézust a Lélek a pusztába, hogy megkísértse az ördög.” (Mt 4,1) Megjegyzendő, hogy nem böjtölni ment a pusztába, hanem a Lélek vitte, hogy megkísértse az ördög. A pusztá egyrészt Isten közelségének a helye, másrészt a démonoké. Jézus mindkettő valóságát átéli. A Lélek vezet, és kísértést szenved. A διάβολος támadásával szemben csak az imádság és a böjtölés adhat segítséget, amint ezt tanítványainak is mondta a megszállott fiú meggyógyításakor „Mindamellet ezt a fajtát nem lehet másképp kiűzni, csak imádsággal és böjttel.” (Mt 17,14–22; SZIT)

A kísértés az Édenkert óta az Istenbe vetett bizalom próbája (Zsid 11,17–18). Pál apostol beszél az erőn felüli kísértésekről (1Kor 10,13). Jézus is figyelmezteti a tanítványokat a Gecsemáné-kertben: „Virrasszatok és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek...” (Mk 14,38)

Jézusnak több kísértést kellett elszenvednie: a Gecsemáné-kertben (Mk 14,32–42) és a keresztfán is a Sátán utolsó támadását (Mk 15,34). De ő büntelen maradt a kísértésekben. „Ki vádolhat engem közületek bűnnel?” (Jn 8,46; Káldi-Neovulgáta) „...ő nem tett bűnt...” (1Pt 2,22) A kísértés hitünk erőpróbája is. Kívánságaink csalétké ellen Jézus Krisztus a példa. Ő mindenben előttünk jár. „Szívembe zártam beszédedet, hogy ne vétkezzem ellened.” (Zsolt 119,1)

Jézus megkísértésének egyedüli célja eltéríteni, megakadályozni őt abban, amiért emberre lett, az isteni tervet, a megváltást. Hatalomátvélt akar a Sátán, letaszítani Istent a trónjáról. Be-

bizonyítani az Isten Fiáról, hogy az ács fia. Jézust saját szolgálatába állítani, az Isten képére formált embert sátánképűre változtatni.

A perikópa megértése

„A böjt azt jelenti, hogy az ember el mer fordulni magától azért, hogy sokkal intenzívebben odafordulhasson az Élő Isten vezetése felé, hogy az imádsága ne monológ, hanem dialóg legyen.” (GYÖKÖSSY 2013, 16. o.)

A böjt a 4. századtól a keresztségi felkészítés ideje is. A lelki kapcsolat megújítása Istennel. A böjti vasárnapok igehirdetésében belső útra indulunk. Elforgatjuk tekintetünket a testi csábítások irányából, hogy elindulhassunk a mennyei felé. Bibliai példák sora: Mózes negyvennapos böjtje a Tízparancsolat kihirdetése előtt (2Móz 34,28); Dávid böjtje gyermekéért (2Sám 12,16); a próféták gyakori böjtje (Zak 8,19); stb. Az Újszövetség szerint Jézus elítéli a farizeusi formális böjtölést (Mt 6,16–18); saját tanítványai böjtjét indokolatlannak tartja (Mt 9,14–15); a tanítványok a szolgálatra való kibocsátás esetében viszont tartottak böjtöt és imádkozást (ApCsel 13,2k; 14,23); stb.

Jézus böjtje más. A büntelen böjtöl. Egész e világra jövele születésétől a haláláig böjt, amint a Krisztus-himnuszban is olvasható (Fil 2,6–8).

Az ember böjtje szöbajt, indulatböjt, gondolatböjt és pénztárcaböjt. Hogyan tudnánk a földiekről az égiekre emelni tekintetünket?

Az első Ádám kísértése az Éden, az új Ádám kísértése a pusztá. Melyik a nagyobb kísértés, ha mindenünk megvan, vagy ha hiányt szenvedünk?

Igehirdetési vázlat

A megváltás kísértései

1. Égiekre emelt tekintet – Böjt
2. Éden és pusztá – Melyik a nagyobb kísértés?

¹ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-haag-lexikon-C8B18/j-C9064/jezus-megkiserterese-C90C2/>.

3. Jézus böjtje – Valóban Isten Fia!

4. Jézus vonzásában

Spurgeon rendszeresen böjtölt – és az érte imádkozók is rendszeresen böjtöltek. Nem volt olyan igehirdetése, amikor ne tért volna meg valaki – írják róla.

Tudjuk, hogy Luther, Kálvin, a nagy reformátorok rendszeresen böjtöltek. A böjt olyan, mint a hangszer hangolása. Összhangba hozza életünket a tiszta eredeti hanggal, Isten hangjával.

A böjt ugyanakkor arra is felhívja a figyelmünket, hogy a sátán létező személy, olyan valaki, akinek tevékenysége az emberi életet próbálja tönkretenni. Ott van életünk édenjében és lelkünk pusztájában.

Mai igénk Jézus böjtéről szól. Talán tanítványainak mesélhette el, mit élt át a pusztában: nem tudjuk, de erőt meríthetünk belőle.

„Akkor elvitte Jézust a Lélek a pusztába, hogy megkísértse az ördög.” (Mt 4,1) Jézust a Lélek viszi ki a pusztába, mert amikor támad a Sátán, a Szentháromság Isten teljességére van szükség a kísértés visszaveréséhez. Jézus negyven napon át böjtölt, és akkor megéhezett. Az ördög ismeri gyenge pontjainkat, és oda küldi nyilait, mint Áháb király esetében: a páncél és kapocs közötti részbe.

„Ha Isten Fia vagy, mondd, hogy ezek a kövek változzanak kenyérré!” Ha Isten Fia vagy – Jézus alapvető identitását támadja („Ez az én szeretett Fiam...” – Mt 17,5), és Isten szavait forgatja céljának megfelelően. Az első bűn az evésvágy kísértésével, a büntetése is a kenyérgkérdéssel kapcsolatos. „Töviset és bogáncskórót teremjen tenéked [...]! Orcád verítékével egyled a te kenyeredet...” (1Móz 3,18–19; Károli-ford.)

A zsidó írástudomány azzal a reménységgel kecsegtette a népet, hogy az eljövendő messiás ismét mannat, mennyei kenyeret ad majd, mint egykor Mózes tette a pusztában (KARNER 1935, 19. o.). Isten a követ már kenyérré változtatta azáltal, hogy termőfölddé lett a kő és kenyérré lehet a mag. Ötezer embert vendéglelt meg a

pusztában. Ádám és Éva az első kísértésben elbuktak, az ingyenkenyér mannája is zúgolódást váltott ki a pusztában Mózással szemben. Jézus a mennyből alászálló kenyér, az úrvacsora kenyere, amely a kőszívet változtatja át. Az átváltoztatás megtörténik, de nem a kísértő diktálta módon, hanem az Atya dicsőségére. Az elosztás, a javak igazságos megosztása a mi feladatunk, a mi kísértésünk.

„Ha Isten Fia vagy, vesd le magadat, mert meg van írva: Angyalainak parancsot ad, és azok tengerükön hordoznak téged, hogy meg ne üsd lábadat a kőbe.»” (Mt 4,6; ÚF) Élt Izraelben egy várakozás, hogy a Messiás jelt mutat a templommal kapcsolatban.² Ezért a templomőrőség a templomtisztítás eseményénél sem reagál Jézus megbotránkoztató cselekedetére. Jézus nem Isten mutatványosa, mint ahogy Heródes is szerette volna őt látni (Lk 23,8), hanem Szabadító. Szabaddá teszi az utat a megváltásunkhoz. Mert ő lesz majd az igazi áldozat, a vérént kiontó Bárány.

„Angyalainak parancsot ad...” A 91. zsoltár valóban ír erről, de ismerni kell a sátán módszerét: elferdíti Isten szavát – az „örizzenek minden utadban” hiányzik. Hasonlóan az Édenkertben történetekhez: „Csakugyan azt mondta Isten, hogy a kert egyetlen fájáról sem ehettek?” (1Móz 3,1)

Istennek van terve a templommal. De nem cirkuszi attrakció, hanem megtisztítás, a megváltás előkészítése, a templomi áldozat infrastruktúrájának megszüntetése és a szentély megnyitása. Az Isten Báránya meghal a világ bűnéért, és nincs szükség többé áldozatbemutatásra.³

„...megmutatta neki a világ minden országát és azok dicsőségét, és ezt mondta neki: Mindezt ne-

² „Templom orma: valószínűleg a templom külső udvarának délkeleti sarkán lévő torony, mely a Kedron-völgyétől mérve 400 könyök magasan volt Josephus Flavius adatai szerint. – Angyalainak parancsolt: zsoltárokból vett idézet. (90, 11)” KOSZTOLÁNYI 1944, 64. o.

³ „A TEMPLOM. A második templom, melyben a Messiásnak meg kellett jelennie és azt dicsővé tennie (Agg. 2,7–10; Mal. 3,1–3).” Uo. 18. o.

ked adom, ha leborulva imádsz engem.” A sátán azt sugallja ebben a kísértésben, amit a zsidóság várt. Egy politikai messiást. „Jézus istenfiúi méltósága szöges ellentétben van azokkal a messiási váradalmakkal, amelyeket a zsidó írástudomány magának alkotott.” (KARNER 1935, 20. o.) A kísértő a világosság angyalaként tűnik elénk, de valójában sötétséget hoz, szenvedést vált ki. Isten szavát idézi, de megcsonkítva és kiragadva eredeti értelméből. A földi országgal csábít a mennyországától való elfordulásra.

A sátánnak is van csodatévő hatalma. Felviszi Jézust a templom ormára, a magas hegyre. Ebben az esetben elmaradt a kezdő mondat: „*Ha Isten Fia vagy...*” Jézus néven nevezi az ellenségét. „*Távozz tőlem, Sátán!*” Ezt mondja Péternek is, az egyház későbbi fejének, aki szintén el akarta téríteni Jézust a megváltás útjáról (Mt 16,22). „...*álljatok ellene az ördögnek, és elfut tőletek.*” (Jak 4,7; Károli-ford.) Az ellenállás példáját Jézus megmutatta nekünk. Isten igéje lelkünk kardja.

Jézus mindig Isten szavát idézi válaszul a kísértésre. Vessük a szívünkbe, legyen vértünk és pajzsunk, mondjunk ellene a sátánnak (mint a katolikus liturgiai gyakorlatban kereszteléskor), hogy mi is kitartsunk, amíg tart földi életünk.

Jézus megkísértése példaképpé lett az üldözött keresztényeknek. Fel kell ismerni a sátán szándékát, és Isten igéjére kell szegezni tekintetünket, mert a világ nem kívül van, hanem belül építkezik a lelkünkben.

További javaslatok az istentisztelethez

Lekció

1Móz 3,1–13; Zsid 4,14–16

Énekek

EÉ 275; 441

Imádság

121. zsoltár

Illusztráció

TÖRTÉNET

Gyökössy Endre egy modern asztaltársaságból idéz fel egy jelenetet. A háziasszony sorozatos kínálása ellenére egy fiatalember nem vesz semmit a tálból. A szóváltás során bevallja, hogy ő most böjttől. A háziasszony válasza hű tükre a mai „közegnek”: „Ma már csak háromféle ember böjttől – a sportoló, de azt úgy hívják, edzésterv; a hízásra hajlamos ember, de azt úgy hívják, hogy fogyókúra; valamint a gyomorbajos, azt pedig úgy hívják, diéta.” Valószínű, hogy ma még egy negyediket is hozzátenne a háziasszony: „Meg az, aki valamilyen – valós vagy vélt – sérelem, igazságtalanság ellen akar tiltakozni, de azt úgy hívják, hogy éhségsztrájk.” (GYÖKÖSSY 2013, 16. o.)

„Jézus – Szent Pál apostol szerint – a második, azaz szellemi Ádám. Amíg az első, a testi Ádám elbukott a kísértés alatt, addig a második, a szellemi Ádám győzött felette. Jézust persze nem ez okból kísértette meg az ördög, hanem azért, mint később látjuk, mert tudni akarta, ki ő... Istenfia vagy ács fia... Isten vagy Ember?” (RÖCK é. n., 16. o.)

„Amíg a megkísértés azt mutatja meg, milyen bűnöktől kell szabadulni, addig az Úr Hegyi beszéde azt világítja meg, hogy mely erényeket kell magunkévá tennünk. Egyik azt mutatja, mint kell elszakadni a Sától, a másik azt, hogyan kell, hogyan lehet kapcsolódni az Úrral. A megkísértés és a Hegyi beszéd egymást kiegészítő két részlete az evangéliumoknak. Egyik a bűntan, másik az erénytan törvénytára.” (RÖCK é. n., 27. o.)

VERS

És hátrafordult az Úr^A

^A <https://songbook.hu/lyrics/21985/es-hatrafordult-az-ur>.

József Attila: *Az Isten itt állt a hátam mögött*

Az Isten itt állt a hátam mögött
s én megkerültem érte a világot

.....
.....

Négykézláb másztam. Álló Istenem
lenézett rám és nem emelt föl engem.
Ez a szabadság adta értenem,
hogyan lesz még erő, lábraállni, bennem.

Ugy segített, hogy nem segíthetett.
Lehetett láng, de nem lehetett hamva.
Ahány igazság, annyi szeretet.
Ugy van velem, hogy itt hagyott magamra.

Gyöngye a testem: óvja félelem!
De én a párom mosolyogva várom,
mert énvelem a hűség van jelen
az üres űrben tántorgó világon.

GONDOLAT

„A megpróbáltatás olyan, mint az erős szél, mindent letép rólunk, tehát olyannak látjuk magunkat amilyenek valójában vagyunk.” (Arthur Golden)

Felhasznált irodalom

- GYÖKÖSSY Endre 2013. *Könyvecske a böjtről*. Szent Geléért Kiadó, Budapest.
- HAAG, Herbert 1989. *Bibliai lexikon*. Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest. Web: <https://www.arcantum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-haag-lexikon-C8B18/>. (Megtekintés: 2023. december 4.)
- KARNER Károly 1935. *Máté evangéliuma*. Keresztyén Igazság, Sopron.
- KOSZTOLÁNYI István 1944. *Így szeretett az Isten*. Korda R. T., Budapest.
- PRŐHLE Károly 1991. *Lukács evangéliuma. Fordítás és magyarázat*. Evangélikus Sajtóosztály, Budapest.
- RÖCK Gyula é. n. *Jézus megkísértése*. Tanulmány. Kézirat [elektronikus dokumentum]. <https://mek.oszk.hu/05900/05905/05905.pdf>. (Letöltés: 2023. december 4.)

■ GYÖRI JÁNOS SÁMUELNE